

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Digitalisering og bæredygtighed — status quo og behovet for tiltag set i civilsamfundets perspektiv«

(sonderende udtalelse)

(2020/C 429/24)

Ordfører: **Peter SCHMIDT (DE-II)**

Medordfører: **István KOMORÓCZKI (HU-I)**

Anmodning om udtalelse	Det tyske rådsformandskab, 7.4.2020
Retsgrundlag	Artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø
Vedtaget i sektionen	31.8.2020
Vedtaget på plenarforsamlingen	17.9.2020
Plenarforsamling nr.	554
Resultat af afstemningen	216/2/3
(for/imod/hverken for eller imod)	

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU efterlyser politiske tiltag, som yderligere konsoliderer en digital økonomi, der tager højde for vores samfundsmæssige værdier for at sikre, at den digitale velfærdsøkonomi bliver **så inkluderende som muligt** og giver arbejdstagere, forbrugere, SMV'er, store virksomheder og nonprofitaktører samme mulighed for at drage fordel heraf, navnlig i landdistrikterne. Sådanne politiske tiltag omfatter følgende:

- udvikling af **finanspolitiske foranstaltninger** til sikring af, at digitale virksomheder betaler en rimelig skat
- videreudvikling af persondataforordningen (GDPR) med henblik på at udvikle en særskilt **lov om databeskyttelse på arbejdspladsen**, på de sociale medier og inden for e-handel
- tilpasning af den eksisterende konkurrence- og monopolløvgivning med henblik på at regulere de digitale platformsmarkeder
- fremme af open source-software og applikationer
- en »offentlige penge — offentlige data«-model, så offentligt finansierede forskningsdata er offentligt tilgængelige
- udvikling af en strategisk EU-datastyringspolitik, herunder ny lovgivning om »offentlige dataforvaltere«.

1.2. EØSU opfordrer nationale og lokale regeringer til at støtte kooperative deleplatforme. Udvalget opfordrer også til gennemsigtige, fair og grønne IKT-produktionskæder, ambitiøse energistandarder og en udvidelse af EU's direktiv om miljøvenligt design, og opfordrer Kommissionen til at:

- vedtage EU-lovgivning, som gør onlineshopping mere bæredygtig, og udvikle ansvarlige politikker for emballering, levering og returnering af pakker
- beskytte små markedsoperatører mod monopolistiske platforme
- udvikle et omfattende sæt af kriterier og indikatorer for bæredygtige softwareprodukter og et digitalt produktpas

- forbedre persondataforordningen for så vidt angår datatilstrækkelighed og datakobling
- indføre restriktioner på onlinereklame for at skabe reklamefrie områder.

1.3. Covid-19-pandemien førte til et pludseligt og markant fald i transport, produktion og forbrug, og den øgede anvendelse af IKT mindskede energiintensive arbejdsmetoder og livsstile. EØSU efterlyser passende politiske foranstaltninger, som kan bidrage til at konsolidere disse positive aspekter efter pandemien. Dette rejser selvfølgelig en række bredere spørgsmål om energieffektiviteten i »skyen« og de datacentre, der driver den. De politiske foranstaltninger kunne omfatte at:

- etablere et EU-register over datacentre (som omfatter energieffektivitet, livscyklus, konstruktionsmaterialer osv.) og en top runner-ordning for at sikre, at de mest energieffektive datacentre bliver normen
- kræve, at nye datacentre kører 100 % på vedvarende energi
- anvende kunstig intelligens til at støtte klima- og energiomstillingen
- foreslå foranstaltninger for bæredygtige løsninger inden for kunstig intelligens.

1.4. EØSU anerkender vigtigheden af at udvikle bæredygtige intelligente byer, herunder innovative løsninger for integreret mobilitet, energi og turisme.

2. Baggrund og grundlag

2.1. Denne udtalelse er udarbejdet efter anmodning fra det tyske rådsformandskab og har til formål at undersøge de to globale **megatrends digitalisering og bæredygtighed** set i det europæiske organiserede civilsamfunds perspektiv. EØSU hilser strategien med at samordne den grønne og den digitale omstilling velkommen, da en sådan samordning er afgørende for Europas fremtidige velstand og modstandskraft.

2.2. EU har forpligtet sig fuldt ud til FN's **2030-dagsorden**⁽¹⁾ og dens **17 mål for bæredygtig udvikling** (verdensmålene) og handler inden for rammerne af internationale klimaaftaler såsom **Parisaftalen**⁽²⁾. For at sikre, at de gennemføres ordentligt, bør EU udvikle og vedtage en overordnet strategi for bæredygtig udvikling.

2.3. EØSU hilser **den europæiske grønne — og sociale — pagt**⁽³⁾ og Fonden for Retfærdig Omstilling velkommen, da de forventes at levere de store investeringer, som er nødvendige for en retfærdig omstilling til en klimaneutral økonomi. EØSU er af den opfattelse, at den **europæiske interessentplatform for cirkulær økonomi**⁽⁴⁾ er afgørende for at opfylde målene for den nye **handlingsplan for den cirkulære økonomi**⁽⁵⁾, og ser frem til at fortsætte dette samarbejde. EØSU understreger, at EU bør sikre, at digitaliseringen bidrager til at gennemføre den europæiske grønne pagt.

2.4. EØSU bifalder EU's genopretningspakke »**Next Generation EU**«⁽⁶⁾, som sigter mod at støtte dem, der er blevet hårdest ramt økonomisk af covid-19-krisen.

2.5. Covid-19-pandemien giver anledning til at **reflektere over, hvordan vi kan omforme og forny vores økonomi**, så den bliver mere bæredygtig miljømæssigt og socialt — krisen må ikke aflede EU's opmærksomhed fra miljø- og bæredygtighedsmålene.

2.6. EØSU har tidligere opfordret til en bæredygtig og inkluderende **velfærdsøkonomi**⁽⁷⁾ til gavn for såvel menneskerne som planeten, og for at nå dette mål må digitaliseringen nødvendigvis anvendes hensigtsmæssigt.

(1) <https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>.

(2) <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement/the-paris-agreement>.

(3) https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0023.02/DOC_1&format=PDF.

(4) ECESP, <https://circulareconomy.europa.eu/platform/en>.

(5) CEAP, <https://ec.europa.eu/environment/circular-economy/>.

(6) https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/factsheet_1_en.pdf.

(7) EØSU's udtalelse om *Den bæredygtige økonomi, vi har brug for* (EUT C 106 af 31.3.2020, s. 1).

2.7. EØSU er af den opfattelse, at en systemisk EU-tilgang til **bæredygtigt forbrug**⁽⁸⁾ er en af hjørnestenene i EØSU's strategiske vision for en bæredygtig velfærdsøkonomi, hvor ingen lades i stikken.

2.8. EØSU er fortalere for en **europæisk vej mod en digital fremtid**⁽⁹⁾, som er baseret på europæiske sociale værdier og etiske standarder, for at sikre, at vi udnytter de digitale muligheder til gavn for vores økonomi og samtidig beskytter vores privatliv og selvbestemmelse og respekterer planetens grænser.

2.9. Kommissionens nylige **hvidbog om kunstig intelligens**⁽¹⁰⁾ foreslår en strategi til at sikre anvendelsen af kunstig intelligens inden for EU, og EØSU støtter Kommissionens ambition om at gøre EU internationalt førende inden for forskning og udvikling af kunstig intelligens og dermed gøre Europa mere konkurrencedygtig på verdensplan⁽¹¹⁾. Samtidig ser EØSU gerne en stærkere forankring af strategien for kunstig intelligens i EU's nuværende bæredygtighedsstrategier.

2.10. EØSU opfordrer alle interessenter til at overveje **digitaliseringens følgevirkninger på forskellige sektorer og målene for bæredygtig udvikling** med hensyn til grundlæggende infrastruktur, indflydelse og omstilling.

3. En socialt, miljømæssigt og økonomisk sund digitalisering

3.1. Covid-19 har givet os tid til at tænke, er det står klart, at en bæredygtig digital revolution både indebærer en tilpasning til menneskelige faktorer og bevarelse af ikkedigitale løsninger med en omhyggelig vurdering af de medfølgende risici og særlig vægt på modstandsdygtighed. Det bliver en særlig prioritet at tackle den digitale kløft både landene i hele verden imellem og interne, med særligt fokus på medlemsstaterne, og med et blik på udvidelsen. At tackle den digitale kløft internt i medlemsstaterne kræver offentlige og private investeringer. Pandemien har fremhævet både mulighederne og ulemperne ved digital kommunikation, navnlig for dem, der bor i landområderne.

3.2. Denne udtalelse fokuserer på verdensmål 8 (anstændigt arbejde), 12 (forbrug og fremstilling) og 13 (klimaindsats)⁽¹²⁾ og knytter derfor i høj grad faktorerne for miljømæssig og social bæredygtighed til hinanden. Det er helt afgørende at se disse spørgsmål i sammenhæng for at udforme en digitalisering, som fungerer for os alle. Andre særlige fokuspunkter er digital uddannelse (verdensmål 4), intelligente byer (verdensmål 11) og e-sundhed (verdensmål 3), og vi anbefaler mere detaljerede analyser af disse områder i forhold til civilsamfundet i EØSU's kommende arbejde.

3.3. Pandemien har ændret mange af vores daglige rutiner til et kæmpe feltstudie i digitalisering. Regeringer lukkede skoler midlertidigt og bad elever, studerende og lærere om at arbejde online, og arbejdsgivere måtte hurtigt gentænke deres indstilling til hjemmearbejde. Efterhånden som vi langsomt kommer ud af nedlukningen, må vi reflektere over, hvor meget digitalisering vi ønsker og har brug for, og hvordan vi samtidig kan opretholde retfærdighed både inden for og mellem generationerne i overensstemmelse med bæredygtighedsmålene.

EØSU opfordrer alle interessenter til at overveje følgevirkningerne af dette uventede »digitale skridt fremad« med hensyn til de tre følgende dimensioner af digitaliseringen: grundlæggende infrastruktur, indflydelse og omstilling. Vi illustrerer dette med vores uddannelses- og arbejdsmiljø som eksempel, men vi opfordrer til, at det anvendes som forståelsesmodel for andre områder for at se på disse tre dimensioner med deres respektive fordele og risici.

3.3.1. Grundlæggende digital infrastruktur

Vi tager det for givet, at internettet giver næsten universel adgang til viden for mange af os i Europa, men vi må fortsætte med at arbejde for at forbedre onlinetjenestens kvalitet, sikkerhed, pålidelighed, inklusion og tilgængelighed. I takt med at vi bevæger os ind i en tidsalder, som i stigende grad domineres af kunstig intelligens, er det afgørende at analysere de videnskabelige, samfundsmæssige og pædagogiske erfaringer og resultater af denne uventede situation, under hensyntagen til UNESCO's nylige rapport om kunstig intelligens⁽¹³⁾. Vi er allerede opmærksomme på markante sociale uligheder i denne forbindelse, herunder mangel på elektronisk udstyr, uddannelse og konnektivitet.

⁽⁸⁾ EØSU's udtalelse om *Bæredygtig produktion og bæredygtigt forbrug* (se side 51 i denne EUT).

⁽⁹⁾ EØSU's udtalelse om *Europas digitale fremtid i støbeskeen* (EUT C 364 af 28.10.2020, s. 101).

⁽¹⁰⁾ Hvidbog om kunstig intelligens — en europæisk tilgang til ekspertise og tillid https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/commission-white-paper-artificial-intelligence-feb2020_da.pdf.

⁽¹¹⁾ Konkurrenceevne skal i denne forbindelse ikke kun defineres kvantitativt, men også kvalitativt, med henblik på at finde en balance mellem økonomisk velstand, miljømæssige aspekter og social inklusion.

⁽¹²⁾ Dette er de hyppigst nævnte bæredygtighedsmål i henhold til World Business Council for Sustainable Developments 7. årlige gennemgang af virksomheders indberetning og offentliggørelse af miljømæssige, sociale og styringsmæssige forhold, 2019.

⁽¹³⁾ UNESCO: *Steering AI and advanced ICTs for knowledge societies: a Rights, Openness, Access, and Multi-stakeholder Perspective*.

I overensstemmelse med forsigtighedsprincippet omfatter potentielle negative faktorer øget skærmtid, udsættelse for udstyr generelt, dårlig kropsholdning, stråling, bekymringer om følgevirkningerne af 5G for vores helbred, fake news, internetsvindel, cybermobning og overvågningsproblemer — alt sammen spørgsmål, som kræver yderligere grundig forskning.

3.3.2. Digitalisering som et redskab til indflydelse

På plussiden har vi for alvor fået øjnene op for digitaliseringens potentiale som et redskab til indflydelse i hverdagen. F.eks. er information let tilgængelig, hvilket giver mulighed for uafhængig, livslang læring og fleksibelt arbejde. Det alsidige og righoldige miljø omfatter audio, video, tekst, animationer, virtuelle uddannelsesmiljøer, live chats, augmented reality og virtual reality vedrørende en bred vifte af emner skræddersyet til vores dagligdag og behov, uanset om vi er elever, studerende, medarbejdere eller bare interesserede i at opnå ny viden eller nye færdigheder.

Internettet fungerer også som en katalysator for civilsamfundsbevægelser, og det har navnlig været en stor kraft med hensyn til at mobilisere folk til politiske eller miljømæssige aktioner såsom Fridays for Future. De seneste års demonstrationer i Hongkong er også et enestående bevis herpå.

Samtidig erkender vi, at anvendelsen af højteknologisk digitalisering ikke nødvendigvis fører til større bæredygtighed — f. eks. er der tendens til, at oprindelige samfund eller ældre samfundsgrupper med lavteknologiske tilgange har mere bæredygtige, ikke-digitale løsninger.

3.3.3. Digitalisering som et redskab til omstilling

Erfaringerne fra dette globale »forsøg« giver en oplagt mulighed for at drage konklusioner om, hvordan det vil påvirke udviklingen i fremtiden, såsom den ideelle kombination af skræddersyet fjernlæring og undervisning med fysisk tilstedeværelse. Nogle af verdens mest anerkendte institutioner tilbyder allerede Massive Open Online Courses (MOOC) gennem samarbejder som f.eks. Coursera, hvor nogle af fordelene ved et drømmeuniversitet er tilgængelige for alle.

De miljømæssige og sociale virkninger er slående. Der har været langt færre forretningsrejser, hvilket har ført til et fald i luft- og miljøforureningen generelt, mindre støj og mindre stress, og det er sandsynligt, at nogle af disse nye mønstre vil bestå også efter genopretningen. For mange har der været mere tid hjemme/med familien og et fokus på lokale leverandører som f.eks. gårdbutikker, selv om der for nogle også har været store vanskeligheder.

Når det gælder infrastrukturen, er dette en perfekt mulighed for at rejse og behandle spørgsmål vedrørende samfundets investeringer og omkostningseffektivitet.

3.4. Verdensmål 8: Anstændigt arbejde og velfærdsøkonomien

Digitaliseringen indebærer et stort potentiale for velfærdsøkonomien. Fordelene er imidlertid ulige fordelt, og der er risiko for, at en voksende andel af kapital og aktiver akkumuleres hos nogle få aktører. De fleste digitale platforme og softwarevirksomheder er placeret i USA og Asien⁽¹⁴⁾. Europæiske SMV'er er afhængige af deres tjenester, og de mister f.eks. med Fulfilment By Amazon en del af deres salg som følge af betaling af royalty. For at modvirke denne tendens til oligopolisering må vi opbygge en inklusiv velfærdsøkonomi i Europa. EØSU støtter udviklingen af en **skattepolitik** med henblik på at sikre, at digitale virksomheder betaler en rimelig skat⁽¹⁵⁾.

3.4.1. Digitaliseringen og dens indvirkning på beskæftigelsen

Digitalisering på arbejdspladsen indebærer mange muligheder for en ønskværdig rationalisering af arbejdet⁽¹⁶⁾, f.eks. ved at anvende »cobots«⁽¹⁷⁾, men den indebærer også visse risici, hvis ikke vi integrerer den solidt i vores europæiske sociale værdier og etiske standarder ved at benytte en model, hvor mennesket er i kontrol. I denne forbindelse er der følgende særlige udfordringer:

⁽¹⁴⁾ F.eks. Google/Alphabet, Apple, Facebook, Amazon eller Microsoft i USA og Alibaba eller Tencent i Kina.

⁽¹⁵⁾ F.eks. skatten på digitale tjenester i Frankrig, som dog blev anset for diskriminerende i forhold til ikke-EU-virksomheder.

⁽¹⁶⁾ Rationalisering som følge af robotisering, automatisering, kunstig intelligens, forbedret produktivitet og sektorændringer.

⁽¹⁷⁾ En cobot er en samarbejdende robot, som kan samarbejde med mennesker ved at udføre gentagne, uønskede eller farlige opgaver og ved at skabe nye opgaver, som er mere givende.

- En ændring af **forholdet mellem job og indtægt** i de nye forretningssegmenter, hvor digitale virksomheder skaber mere salg med færre job. De fleste videnskabelige undersøgelser vurderer, at digitaliseringens *nettoeffekt* på arbejdsmarkedet vil føre til øget arbejdsløshed ⁽¹⁸⁾, ⁽¹⁹⁾, ⁽²⁰⁾, ⁽²¹⁾, ⁽²²⁾, ⁽²³⁾.
- Jobsituationen bliver vanskeligere, idet færre mennesker vil have tilfredsstillende og velbetalte job, mens et voksende antal mennesker må se sig reduceret til ustabile ansættelsesvilkår i den såkaldte »gig-økonomi«, som er kendetegnet ved deltidsarbejde, korttids- eller multidskontrakter ⁽²⁴⁾, ⁽²⁵⁾, ⁽²⁶⁾, ⁽²⁷⁾, ⁽²⁸⁾.
- En polarisering af indtægter, i takt med at lønningers andel af bruttonationalproduktet (BNP) falder, mens investeringsindtægters ⁽²⁹⁾ andel stiger ⁽³⁰⁾, ⁽³¹⁾, ⁽³²⁾. Denne polarisering af indtægter kan dæmpe købekraften ⁽³³⁾, ⁽³⁴⁾, ⁽³⁵⁾.
- En trend i retning af outsourcing af arbejde og kontrol med arbejdet. Den øgede autonomi ved at arbejde hjemmefra må ikke ske på bekostning af de ansattes interesser (f.eks. sikkerhed på arbejdspladsen, stabile arbejdsvilkår, retten til at være offline, databeskyttelse på arbejdspladsen). EØSU opfordrer derfor til en streng fortolkning af EU's persondataforordning og foreslår, at der vedtages en særskilt lov om databeskyttelse på arbejdspladsen.
- En målrettet brug af kunstig intelligens til at forbedre arbejdsmarkedets funktion, f.eks. ved at forudse behovet for specifikke kvalifikationer eller effekten på arbejdstid og -vilkår med henblik på at opnå en velfærdsøkonomi. (Dette indebærer evt. overvejelser om at indføre en basisindkomst, nedsættelse af arbejdstiden for fuldtidsjob eller gebyrer på lavtlønnede job).

3.4.2. Magt som følge af akkumulering af data

Fremkomsten af »digitale giganter« med monopolisering og oligopolisering har forvredet konkurrencen. Desuden har koncentrationen af information og viden konsekvenser for den politiske suverænitet og den personlige selvbestemmelse, idet store dele af internettrafikken (f.eks. personlige og markedsrelaterede data, nyheder og offentlige debatter) ligger i hænderne på nogle få globale IT-virksomheder (uden for EU). EØSU opfordrer Kommissionen til at tilpasse den eksisterende konkurrence- og monopolløvgivning med henblik på at regulere de digitale platformsmarkeder ⁽³⁶⁾. EØSU gør endvidere opmærksom på, at det er vigtigt at beskytte borgernes rettigheder i lyset af databeskyttelsesforordningen og på, at der er nødt til at være en åben diskussion og debat om det udnyttende aspekt af overvågningskapitalismen.

⁽¹⁸⁾ Muro/Maxim/Whiton, Automation and Artificial Intelligence: How machines are affecting people and places, 2019.

⁽¹⁹⁾ Frey/Osborne, The future of employment: How susceptible are Jobs to Computerisation?, 2013. Forfatterne kommer ikke med præcise udtalelser om, hvor hurtigt denne proces kan forløbe, men taler i stedet mere vagt om et til to årtier.

⁽²⁰⁾ Ziehran/Gregory/Arntz, The risk of automation for jobs in OECD countries: a comparative analysis, OECD Social, Employment and Migration, 2016.

⁽²¹⁾ International Federation of Robotics: The Impact of Robots on Productivity, Employment and Jobs, 2017.

⁽²²⁾ Ziehran/Gregory/Arntz: Racing With or Against the Machine?, 2016.

⁽²³⁾ World Economic Forum: Future of Jobs Report, 2018.

⁽²⁴⁾ Muntaner, Digital Platforms, Gig Economy, Precarious Employment, and the Invisible Hand of Social Class, 2018.

⁽²⁵⁾ For en typologi for crowdwork-platforme se: Howcroft/Bergvall-Kåreborn, A Typology of Crowdwork Platforms, 2019.

⁽²⁶⁾ Uws et al., Crowd work in Europe: Preliminary results from a survey in the UK, Sweden, Germany, Austria and the Netherlands, 2016.

⁽²⁷⁾ Berg, Income security in the on-demand economy: Findings and policy lessons from a survey of crowdworkers, 2015.

⁽²⁸⁾ Bartmann, The Return of the Servant, 2016.

⁽²⁹⁾ Herunder aktionærværdi og udbytte fra digitale platforme, ledende virksomheder inden for kunstig intelligens, robotisering osv.

⁽³⁰⁾ Stockhammer, Determinants of the Wage Share, 2017.

⁽³¹⁾ Hudson, The Road to Debt Deflation, Debt Peonage, and Neofeudalism, 2017.

⁽³²⁾ Lange/Santarius, Smart Green World? Making Digitalisation Work for Sustainability, 2020.

⁽³³⁾ Jf. Staab, The consumption dilemma of digital capitalism., 2017.

⁽³⁴⁾ Summers, Larry Summers at IMF Economic Forum, 2013.

⁽³⁵⁾ Teulings/Baldwin, Secular Stagnation: Facts, Causes and Cures, 2014.

⁽³⁶⁾ F.eks. søgemaskiner eller tingenes internet, e-handels- og sociale medieplatforme.

Desuden agerer platforme som Amazon i stigende omfang som markedsaktører på deres egne markeder, samtidig med at de kontrollerer den økonomiske infrastruktur (dvs. indkøbsplatformen, distributionskanalerne og reklamerne), hvor tusindvis af konkurrerende sælgere tilbyder deres produkter. Amazon bruger disse data fra tredjepartssælgere til at fremme sine egne produkter og stiller derved konkurrenterne ringere⁽³⁷⁾. En revision af EU's konkurrenceregler i tråd med den indiske forordning om udenlandske direkte investeringer⁽³⁸⁾ ville kunne afdække og sanktionere en sådan urimelig praksis.

For at sikre lige konkurrencevilkår for alle markedsaktører er det afgørende at sikre, at de nye digitale platformsmarkeder er neutrale⁽³⁹⁾. EØSU foreslår regler om »naturlige monopoler« inden for den digitale økonomi for at sikre, at de styres af civilsamfundet eller offentlige myndigheder⁽⁴⁰⁾. Dette omfatter interoperabilitet mellem konkurrerende platforme for at sikre konkurrence på det digitale marked, f.eks. med lovgivning eller obligatoriske foruddefinerede grænseflader for udveksling af information.

3.4.3. Datastyring: Mod en strategisk EU-politik for datastyring

EØSU opfordrer Kommissionen og medlemsstaterne til at fremme open source-software og -applikationer som redskaber til at tilskynde til forretningsmodeller og applikationer, som tillader åben adgang og retfærdig deling af fordele.

EØSU går desuden ind for en »offentlige penge — offentlige data«-model, som kræver, at offentligt finansierede forsknings- og udviklingsprojekter stiller data til rådighed, f.eks. i henhold til Creative Commons-licenser eller offentlige copyrightlicenser.

EØSU foreslår desuden, at der udvikles en EU-politik for strategisk datastyring for at finde balancen mellem at gøre data så åbne som muligt og samtidig sikre, at offentlige økonomiske aktører og SMV'er ikke mister deres kerneforretning til store internet- og datavirksomheder. Tidligere har rent »åbne data« været ensidigt til gavn for store internetvirksomheder. EØSU opfordrer til, at der oprettes offentlige dataforvaltere, der kan fungere som formidlere mellem aktører, som genererer data og/eller ønsker at anvende data. Der kan oprettes forskellige dataforvaltere for mobilitetsrelaterede data, byrelaterede data osv. Der er behov for ny lovgivning, som giver regerings- eller civilsamfundsorganisationer offentligt mandat til at drive sådanne dataforvaltere, herunder at træffe afgørelse om adgang til og deling af fordele ved produkter og tjenester. I forbindelse med data med relevans for offentlige tjenester bør der foretages en afvejning mellem erhvervs-mæssige innovationer, offentlig suverænitæt, retten til universel adgang og borgernes velfærd. Fremadrettet er det afgørende at udvikle blockchainteknologien yderligere og sikre gennemsigtighed i algoritmerne.

3.5. Verdensmål 12: Ansvarligt forbrug og ansvarlig produktion

Digitale apps har et stort potentiale med hensyn til at fremme et **bæredygtigt forbrug**⁽⁴¹⁾, og EØSU opfordrer derfor nationale og lokale regeringer til at støtte kooperative delingsplatforme samt e-handelsplatforme, som tilbyder bæredygtige produkter⁽⁴²⁾. Et nyt intelligent og bæredygtigt system for mærkning af bæredygtige fødevarer, som foreslået for nylig af EØSU, vil give **omfattende information** om produkter⁽⁴³⁾ for at fremme bæredygtige forbrugervalg og føre til sundere kostvaner⁽⁴⁴⁾.

⁽³⁷⁾ Feiner, L.: Amazon indrømmer over for Kongressen, at virksomheden bruger »aggrerede« data fra tredjepartssælgere til at fremme sine egne produkter, 2019.

⁽³⁸⁾ Ifølge den indiske forordning om udenlandske direkte investeringer (FDI) afsnit 5.2.15.2.4, nr. v), må en enhed, som ejer andele i en e-handelsmarkedspladsenhed ikke sælge sine produkter på den platform, der drives af en sådan markedspladsenhed.

⁽³⁹⁾ Navnlig dem, som opererer på området for offentlige goder (sundhed, mobilitet, byer).

⁽⁴⁰⁾ F.eks. en offentlig søgemaskine, en GAIA X cloud server, eller platforme for sociale medier, som styres af civilsamfundet.

⁽⁴¹⁾ F.eks. at forbrugerne deler indkøb (og erfaringer), handel med brugte varer, digitale former for producent-forbrug, lokale digitale platforme til at fremme det lokale erhvervsliv og korte leveringskæder, hvor dette er hensigtsmæssigt.

⁽⁴²⁾ F.eks. »La ruche qui dit oui«, en belgisk platform med økologiske og sæsonbestemte produkter.

⁽⁴³⁾ Såsom informationer om et givet produkts produktion, miljøindvirkning, sammensætning, brug, mulighed for reparation og anvendelighed.

⁽⁴⁴⁾ EØSU's udtalelse: *Fremme af sunde og bæredygtige kostvaner i EU* (EUT C 190 af 5.6.2019, s. 9)

For at øge **onlineshoppingens bæredygtighed** efterlyser EØSU EU-lovgivning, som fremmer god praksis med henblik på at mindske omfanget af returnerede forsendelser (f.eks. ved at sætte begrænsninger for gratis returret)⁽⁴⁵⁾, forbyde destruktion af returnerede pakker, samle leverancer og øge udnyttelsesgraden i leveringsbilerne.

60 % af al datatrafik er **videostreaming**. Frivillig begrænsning under covid-19 har vist, at alternativer med lav opløsning er alment accepterede og mere bæredygtige, og de bør derfor fremmes.

3.5.1. Bæredygtig IKT

Produktionen af IKT-hardware bør anvende standarder for cirkulær økonomi. Det drejer sig om emner som udvinding af sjældne mineraler og andre materialer og produktionen af udstyr, som ofte involverer dårlige arbejds- og miljøbetingelser (f. eks. i Kina og andre lande i det globale syd).

EØSU opfordrer til større gennemsigtighed i IKT-produktionskæderne. Vi har brug for en udvidelse af EU's direktiv om miljøvenligt design af energirelaterede produkter⁽⁴⁶⁾ med omfattende produktionsstandarder, som omfatter i) bæredygtige materialer (genanvendte og fornyelige ressourcer), ii) hardwaredesign (maksimeret levetid, modulære enheder, som kan repareres), iii) softwareopdateringer i hele produktets fysiske levetid, iv) udvidede garantiperioder, v) genbrug af fungerende udstyr og øget genanvendelse af materialer, vi) ambitiøse energistandarder, herunder en dynamisk »top runner«-regulering, hvor det mest energieffektive produkt bliver mindstestandarden, vii) bæredygtighedsstandarder for udviklingen af software og apps, som tilskynder udviklerne til at designe software på en måde, så datatrafikken og hardwareudnyttelsen under anvendelsen er så lav som muligt. EØSU hilser Karlskronamanifestet for bæredygtigt design velkommen og opfordrer Kommissionen til at udarbejde omfattende kriterier for bæredygtige softwareprodukter⁽⁴⁷⁾ ⁽⁴⁸⁾.

3.5.2. Gennemsigtige produktkæder

Digitaliseringen bør fremme gennemsigtighed og ansvarlighed i hele produktionskæden. EØSU bifalder forslaget i den grønne pagt — som den tyske regering har gentaget i sin nylige dagsorden for en digital politik for miljøet — om at indføre et »digitalt produktpas« med oplysninger om materialer og standarder i produktionen med henblik på at identificere bæredygtighedsmæssige mangler i produktionen i tråd med EU's CSR-strategi⁽⁴⁹⁾, herunder arbejdsvilkår.

3.5.3. Styrkelse af kooperative platforme

EØSU opfordrer Kommissionen og medlemsstaterne til at fremme udviklingen af kooperative internetplatforme som neutrale formidlere for bedre at fordele mellem producenter/tjenesteudbydere og inddrage borgere/forbrugere i styringen, beslutningstagningen og fordeling af fordele.

F.eks. leverer den kooperativt drevne forening CoopCycle platformsoftwaren til cykelbudskooperativer i ni europæiske byer. Udlejningsplatformen Fairbnb inddrager byer og regioner som interessenter. Ved at donere 50 % af sine indtægter til lokale fællesskabsprojekter fremmer den en ny forståelse af europæisk turisme, som er til fordel for såvel de rejsende som værterne.

EØSU opfordrer til politisk støtte til at hjælpe sådanne platforme til at opskalere i hele Europa. Reglerne for offentlige indkøb bør tilpasses, så det sikres, at lokale myndigheder kan give dem fortrinsbehandling.

⁽⁴⁵⁾ I gennemsnit bliver hver ottende pakke, som er købt online, returneret. <https://www.salecycle.com/blog/featured/ecommerce-returns-2018-stats-trends/>.

⁽⁴⁶⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/125/EF (EUT L 285 af 31.10.2009, s. 10).

⁽⁴⁷⁾ C. Becker et al. (2015), Sustainability Design and Software: The Karlskrona Manifesto, in IEEE/ACM 37th IEEE International Conference on Software Engineering, s. 467-476, doi: 10.1109/ICSE.2015.179.

⁽⁴⁸⁾ Jf. også Kern et al. (2018), Sustainable software products — Towards assessment criteria for resource and energy efficiency, Future Generation Computer Systems, bd. 86, s. 199-210, doi: 10.1016/j.future.2018.02.044.

⁽⁴⁹⁾ »En ny EU-strategi 2011-2014 for virksomhedernes sociale ansvar« KOM(2011) 681.

3.5.4. Onlinereklame og -forbrug

EØSU er bekymret over den voksende tendens med e-handelsplatforme, som fremmer ikkebæredygtige former for forbrug. Trackingen af onlinekøb og personalisering af reklamer skaber et ikkebæredygtigt masseforbrug. EØSU mener ikke, at spørgsmålet om brug af data til tredjepartsformål er løst tilstrækkeligt med persondataforordningen, og opfordrer Kommissionen til at forbedre denne retsakt for så vidt angår principperne om datatilstrækkelighed (dataminimering) og datakobling.

EØSU efterlyser også begrænsninger på onlinereklamer. I mange medlemsstater er reklamer forbudt på offentlige steder som f.eks. skoler. EØSU vil støtte reklamefrie områder på internettet, især på søgemaskiner og sociale medier. EØSU gør opmærksom på, at omkring halvdelen af alle verdens indtægter fra onlinereklamer (over 300 mia. USD årligt⁽⁵⁰⁾) går til to amerikanske virksomheder, nemlig Google og Facebook.

EØSU bifalder initiativer som den kunstig intelligensbaserede »Green Consumption Assistent«, der i øjeblikket er under udvikling af Einstein Center Digital Future og Ecosia.org med det formål at fremme søgemaskiner, der hjælper forbrugerne til at købe mere bæredygtige produkter og tjenesteydelser.

3.6. Verdensmål 13: Klimaindsats

3.6.1. Digitalisering til miljøbeskyttelse og klimaændring

EØSU bifalder digitale løsninger, som fremmer miljøbeskyttelsen og den bæredygtige omstilling inden for transport, energisystemer, bygninger, landbrug og andre sektorer. En schweizisk undersøgelse har f.eks. vist, at IKT kan spare op til 6,99 mio. ton CO₂-ækvivalenter årligt, med et eget CO₂-fodaftryk på 2,69 mio. ton CO₂-ækvivalenter årligt⁽⁵¹⁾. Andre undersøgelser nåede frem til endnu større potentialer⁽⁵²⁾. EØSU konstaterer imidlertid, at den generelle digitalisering af økonomien og samfundet endnu ikke har bidraget til reduktion i energiforbruget og CO₂-udledningen⁽⁵³⁾. Udnyttelse af potentialet for, at IKT kan bidrage til beskyttelsen af klimaet og miljøet, kræver derfor understøttende politikker, f.eks. for at mindske boomerang- og induktionseffekt.

3.6.2. Serverfarmes energiforbrug

»Skyen« består af fysiske datacentre, som er ressourcekrævende at opføre og energiintensive at drive. EØSU opfordrer Kommissionen til at samarbejde med medlemsstaterne om at oprette et EU-register over datacentre, som omfatter energieffektivitet, livscyklus og konstruktionsmaterialer. EØSU vil også være positiv over for lovforslag fra Kommissionen om at integrere datacentre i bolig- eller erhvervsområder, så spildvarmen kan udnyttes bedst muligt.

EØSU anbefaler, at der etableres en top runner-ordning, hvor de mest energieffektive datacentre bliver normen. EØSU så gerne en fælles aftale blandt medlemsstaterne om at tillade opførelse af nye datacentre med 100 % vedvarende energi.

EØSU anbefaler, at der anvendes kunstig intelligens til at støtte den offentlige klimabeskyttelse og energiomstillingen.

- Som foreslået i hvidbogen om kunstig intelligens bør Kommissionen foreslå foranstaltninger, som medlemsstaterne kan anvende til at fremme bæredygtige løsninger inden for kunstig intelligens.
- Autonome biler styret af kunstig intelligens kunne reducere udledningen af drivhusgasser til bytransport gennem trafikoptimerings-/miljøvenlige kørselsalgoritmer eller delebilstjenester med fuldt elektriske autonome vognparker.
- Kunstig intelligens kan gøre os bedre til at forudsæ efterspørgsel og udbud af vedvarende energi i et fordelingsnet eller forbedre energilagring og -effektivitet samt laststyring.

⁽⁵⁰⁾ Emarketer.com.

⁽⁵¹⁾ Hilty & Bieser (2017): Opportunities and risks of digitalisation for climate protection in Switzerland.

⁽⁵²⁾ F.eks. GESI/Accenture (2015): SMARTer2030. ICT Solutions for 21st Century Challenges.

⁽⁵³⁾ Lange & Santarius (2020) Smart Green World. Making Digitalization Work for Sustainability; Lange, Pohl & Santarius (2020): Digitalization and Energy Consumption. Does ICT Reduce Energy Demand?

3.7. Intelligente byer og andre eksempler

EØSU bifalder cloudbaserede teknologiske løsninger for intelligente byer, som forvalter data i realtid for at skabe mulighed for bedre beslutninger, f.eks. strømlinet affaldsindsamling, færre trafikpropper, bedre luftkvalitet og forbedret energidistribution (med 100 % vedvarende energisystemer, netforvaltning og fluktuerende levering og efterspørgsel af energi).

3.7.1. Et centralt område er mobilitet, herunder **Mobility as a Service (MaaS)**, som fremmer en bedre anvendelse af offentlige områder, data og infrastruktur med henblik på at reducere kulstofudledningen ved at integrere offentlig og privat transport. Multimodal transport, herunder delecykler, delebiler, offentlig transport, taxi og andre transportmidler, kan gøre offentlig og delt transport langt mere attraktiv og mindske afhængigheden af biler. Tre gode eksempler fra medlemsstaterne er:

- **Amsterdam**, hvor trafikdata deles med interesserede parter for at gøre det muligt at udvikle kortapps, som er integreret med den offentlige transport.
- **Barcelonas** berømte metrolinje 9 kører 47,8 km med førerløse tog til lufthavnen og togstationer.
- **Københavns** innovative intelligente cykelsystem anvendes til at overvåge og styre luftkvalitet og trafikthed.

3.7.2. EØSU hilser de intelligente og bæredygtige politikker og projekter med intelligente byer i EU fra Barcelona velkommen, såsom:

- **REMOURBAN**-projektet⁽⁵⁴⁾ skal afprøve en række tekniske innovationer og forretningsmodeller for byrenovation under inddragelse af Valladolid (Spanien) og potentielt Serain (Belgien) og Miskole (Ungarn).
- Turistbyer som Valencia (Spanien), Dresden (Tyskland) og Antalya (Tyrkiet) er fyrtårnene i det intelligente byprojekt **MAATCHUP**⁽⁵⁵⁾.

3.7.3. **Bæredygtig turisme** er et centralt element i genopretningen efter covid-19. Vi bør bygge videre på EØSU's seneste udtalelser om dette spørgsmål⁽⁵⁶⁾. Navnlige bør vi tilskynde til forureningsfrie transportmidler som cykler og kollektiv transport, udvikle stadig mere brændstoffeffektive flymotorer og fremme renovering af boliger med **miljømærkning**.

3.7.4. EØSU hilser bæredygtige løsninger inden for **digitalisering af landbruget** velkommen og henviser til EØSU's aktuelle udtalelse om Kommissionens fra jord til bord-strategi⁽⁵⁷⁾. Udvalgets ambition er at sikre, at mindre og mellemstore landbrug også får gavn af digitale løsninger af hensyn til den nødvendige agroøkologiske omstilling, hvis de ønsker det, og forudsat at de er finansielt bæredygtige og forbliver under landbrugernes egen kontrol. Der er mange innovative teknologiske applikationer, hvoraf mange helt tydeligt er nyttige, nu hvor samfundet bevæger sig i retningen af en mere bæredygtig fødevarerproduktion (f.eks. droner til at overvåge afgrøder og dyr, robotter til såning, ukrudtsbekæmpelse, høst og malkning og udsigten til »vertikale landbrug« i byerne med langt lavere vandforbrug og lokal forsyning). I denne forbindelse tilskynder vi til sameje, delte dataordninger⁽⁵⁸⁾ og andre innovative modeller.

Forvaltningen af den digitale revolution inden for landbruget byder på komplekse udfordringer, og vi bemærker betydningen af initiativer som FAIRshare⁽⁵⁹⁾ med henblik på at fremme anvendelsen af digitale redskaber til at optimere landbrugspraksis. I denne forbindelse er det især vigtigt at opbygge kompetencer og tillid og samtidig tackle den særlige digitale kløft i landdistrikterne.

⁽⁵⁴⁾ <http://www.remourban.eu/>.

⁽⁵⁵⁾ <https://www.matchup-project.eu/>.

⁽⁵⁶⁾ EØSU's udtalelser: *International handel og turisme — En global dagsorden for bæredygtig udvikling* (EUT C 14 af 15.1.2020, s. 40), *Turisme og transport i 2020 og derefter* (se side 219 i den seneste udgave af EUT).

⁽⁵⁷⁾ EØSU's udtalelse om *Fra jord til bord: en bæredygtig fødevarerstrategi*, 2020 (se side 268 i den seneste EUT).

⁽⁵⁸⁾ F.eks. JoinData, en uafhængig dataplatform for landbrugere (join-data.nl).

⁽⁵⁹⁾ <https://www.h2020fairshare.eu/>.

3.7.5. **E-sundhed** er central for informeret, evidensbaseret beslutningstagning, gennemsigtighed i plejeprocesserne, fejlreduktion, forbedret diagnosticering og omkostningseffektivitet og for at mindske ventetid og spild. Fysisk distancering og karantæne som reaktion på pandemien har kickstartet en langt større bevidsthed om potentialet i e-sundhed.

Bruxelles, den 17. september 2020.

Luca JAHIER
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg
